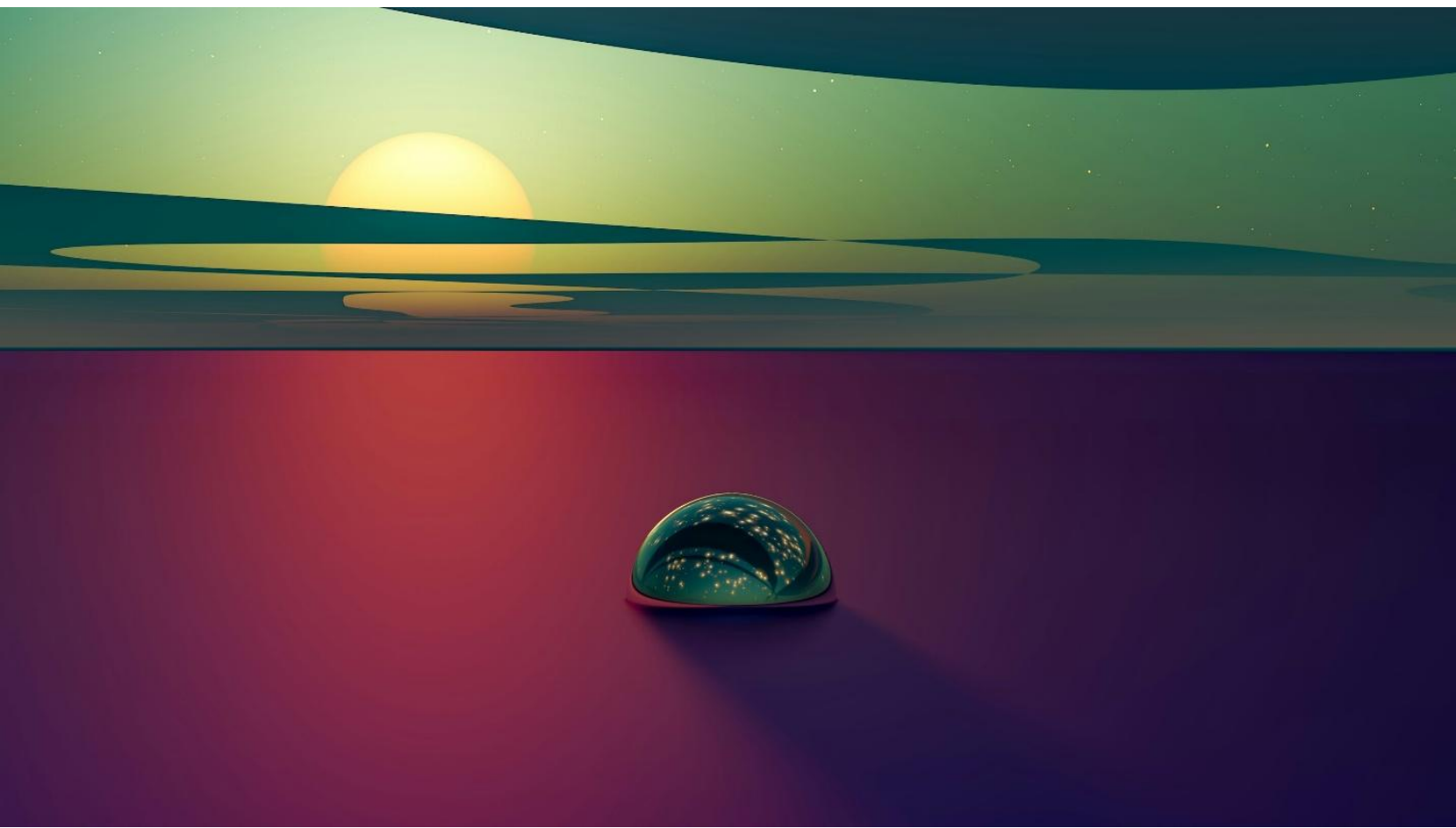

گوهرهایی از سخنان امام ابن قیم درباره دنیا

گردآوری: فهد بن عبدالعزيز الشویرخ

گوهرهایی از سخنان امام ابن‌قیم دربارهٔ دنیا |

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

گوهرهایی از سخنان امام ابن قیم درباره دنیا

سپاس و ستایش از آنِ الله پروردگار جهانیان است و درود و سلام بر شریف‌ترین پیامبران و رسولان، پیامبر ما محمد و بر خاندان و همه یارانش باد.

اما بعد؛ دنیا از موضوعاتی است که علامه ابن قیم - رحمه الله - در تعدادی از کتاب‌های خود به آن‌ها پرداخته است. من به فضل و کرم الهی، بخشی از گفته‌های ایشان را گردآوری کرده‌ام و از خداوند کریم می‌خواهم که همگان از آن بهره‌مند شوند.

• سالک راه خدا و آخرت، پستی دنیا و بی‌وفایی آن را می‌بیند:

نخستین شهود سالک راه خدا و سرای آخرت، این است که گواهی از درونِ دنیا بر ناچیزی، وفای اندک، جفای بسیار، پستی شریکان و فنای زودهنگام آن در دلش برپا می‌شود؛ او اهل دنیا و دل‌باختگانش را می‌بیند که پیرامونش به خاک افتاده‌اند، دنیا به آنان بی‌وفایی کرده، به انواع عذاب‌ها گرفتارشان ساخته و تلخ‌ترین نوشیدنی را به آنان چشانده است؛ اندکی آنان را خندانده و روزگاری دراز به گریه نشانده است؛ پس از جام‌های فریب، شراب زهرآگینش را به آنان نوشانده تا سرگشتهٔ عشقش شوند و در اندوه هجرانش بمیرند. [مدارج السالکین فی منازل السائرین]

• دنیا زندان مؤمن است:

برای مؤمن هیچ آسایشی جز در دیدار پروردگارش نیست و دنیا حقیقتاً زندان اوست؛ از همین رو می‌بینی که مؤمن تنش در دنیا است و روحش در بالاترین جایگاه قرار دارد. [مفتاح دار السعادة]

• دلبستگی به دنیا کلید هر بدی است:

کلید هر شر و بدی، دلبستگی به دنیا و آرزوهای دور و دراز است. [حادی الأرواح
إلى بلاد الأفراح]

• دلبستگی به دنیا و ترجیح آن بر آخرت:

نفس، شیفتهٔ [مال و لذت] زود آمده و ترجیح دادن آن بر آخرت است؛ و این از
لوازم ذات انسان است، چراکه او از شتاب آفریده شده و شتاب‌زده است.
[مفتاح دار السعادة]

• حال کسی که همت و دغدغه‌اش دنیا باشد:

بنده اگر شب و روزش را با دغدغهٔ دنیا سپری کند، خداوند بارانده‌ها، غم‌ها
و سختی‌های دنیا را بر دوشش می‌گذارد و او را به خودش واگذار می‌کند؛ در
نتیجه دلش را به جای محبت خود، به محبت مخلوقات، زیانش را به جای
ذکر خود، به ذکر آنان، و اندامش را به جای طاعت خود، به خدمت آنان
مشغول می‌سازد. [الفوائد]

• هر که دل به خوان دنیا سپرد، از خوان آخرت محروم شد:

هرگاه دل‌ها از سفرهٔ نعمت‌های دنیا رو برتابند، بر سفرهٔ آخرت در میان اهل آن مهمانی می‌نشینند؛ و هرگاه به خوان دنیا راضی شوند، آن نعمت‌های اخروی را از دست می‌دهند. [الفوائد]

• متفرق دربارهٔ دنیا:

دنیا از آغاز تا پایانش ارزش یک ساعت اندوه را ندارد، پس چگونه است اندوه تمام عمر؟ [الفوائد]

هر کس از دنیا خارج می‌شود، یا از زندان‌هایی یافته یا به سوی زندان روانه شده است. [الفوائد]

کمال آخرت اگر برای کسی آشکار شود، جدایی از دنیا بر او آسان می‌گردد. [الفوائد]

اشتیاق به آخرت کامل نمی‌شود مگر با زهد در دنیا. [الفوائد]

گوهرهایی از سخنان امام ابن‌قیم دربارهٔ دنیا |

هر که دلباختهٔ دنیا شود، دنیا به او به اندازهٔ ارزشی که نزد وی دارد می‌نگرد، پس او را از خدمتگزاران و بردگان خویش می‌سازد و ذلیلش می‌کند؛ و هر که از دنیا روی برتابد، دنیا به بزرگی قدر او می‌نگرد، پس به خدمتش درمی‌آید و تسلیمش می‌شود. [الفوائد]

محبت خدا در دلی که حب دنیا در آن است وارد نمی‌شود، مگر همان‌گونه که شتر در سوراخ سوزن بگنجد. [الفوائد]

دنیا را برای اهلش بگذار، همان‌گونه که آنان آخرت را برای اهلش رها کردند. [الفوائد]

جویندهٔ صادق در مسیر خویش، هرگاه چیزی از دنیایش کم شود، [با صبر و احتساب اجرا] آن را عاملی برای افزونی در آخرت قرار می‌دهد. [عدة الصابرين و ذخيرة الشاکرين]

• مثال‌هایی در بیان حقیقت دنیا:

دنیا به خواب، و زندگی در آن به رؤیا، و مرگ به بیداری مَثَل زده شده است.

گوهرهایی از سخنان امام ابن‌قیم دربارهٔ دنیا |

و به کشتزاری مثال زده شده که تلاش در آن به منزلهٔ بذرپاشیدن، و حاصل (و درو کردنش) در روز رستاخیز است.

و به ماری مثال زده شده که پوست آن نرم و رنگش زیباست، اما گزیدنش مرگ است.

و به غذایی مسموم تشبیه شده که لذیذ و خوش‌بوست، که هر کس به اندازهٔ نیاز خود از آن برگیرد، مایهٔ شفای اوست و هر کس بر نیازش بیفزاید، نابودی‌اش در آن است. (مانند دارویی که کمش درمان است و بسیاری کشنده).

و مَثَل زده شده به زنی از زشت‌ترین زنان که نقاب بر چهره زده و تنها دو چشمش پیدا است که مردم را با آن فریفته است؛ او مردم را به خانهٔ خویش می‌خواند و چون دعوتش را پذیرفتند، چهرهٔ واقعی‌اش را به آنان نشان می‌دهد، با کاردهایش سرشان را می‌برد و آنان را در گودال‌ها می‌اندازد. او با دلباختگان خود از گذشته تا کنون چنین کرده است؛ و شگفت اینکه دلباختگان دنیا برادران خود را می‌بینند که به خاک افتاده و بلا بر آنان فرود

گوهرهایی از سخنان امام ابن‌قیم دربارهٔ دنیا |

آمده، اما باز بر سر همان کشتارگاه با یکدیگر می‌جنگند: **{وَسَكَنْتُمْ فِي**

مَسَاكِنِ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ وَتَبَيَّنَ لَكُمْ كَيْفَ فَعَلْنَا بِهِمْ وَضَرَبْنَا لَكُمْ الْأَمْثَالَ}

[ابراهیم: ۴۵] (و در خانه‌های کسانی که به خویشان ستم کردند ساکن

شدید، و برای شما روشن شد که با آنان چه کردیم، و مَثَل‌ها برای شما زدیم).

برای تمثیل دنیا همان چیزی که خداوند در کتابش آورده کافی است، که آن

مَثَل کاملاً منطبق بر حقیقت آن است. [عدة الصابرين وذخيرة الشاكرين]

● دلبستگی به دنیا ریشهٔ تمام خطاهاست:

گفته‌اند: دلبستگی به دنیا از چند جهت ریشهٔ خطاها و مایهٔ تباهی دین است:

نخست: محبت دنیا اقتضا می‌کند که بزرگ شمرده شود، در حالی که نزد خدا

ناچیز است؛ و از آشکارترین گناهان، بزرگداشت چیزی است که خدا آن را

کوچک شمرده است.

گوهرهایی از سخنان امام ابن‌قیم دربارهٔ دنیا |

دوم: خداوند دنیا را لعنت کرده و آن را دشمن داشته است، جز آنچه برای الله در آن باشد؛ و هر که چیزی را دوست بدارد که خداوند آن را لعنت کرده و دشمن داشته، خود را در معرض فتنه و خشم الهی قرار داده است.

سوم: اینکه هرگاه انسان دنیا را دوست بدارد، آن را هدف نهایی خود می‌سازد و برای رسیدن به آن، از کارهایی دست‌آویز می‌سازد که خداوند آن‌ها را وسیلهٔ رسیدن به خود و سرای آخرت قرار داده است [یعنی با عبادات و اعمالی که باید برای اهل باشد، دنیا را می‌خواهد]؛ با این کار، حقیقت را وارونه و حکمت را دگرگون می‌کند؛ در نتیجه قلبش سرنگون می‌شود و مسیر حرکتش به عقب بازمی‌گردد.

چهارم: اینکه محبت دنیا، به خاطر سرگرم شدن بنده به محبوبش [یعنی دنیا و غفلت از آخرت] میان او و انجام کارهایی که سودش در آخرت به او بازمی‌گردد، مانع می‌شود.

مردم در این زمینه درجه‌های متفاوتی دارند: برخی را معشوقشان [دنیا] از اصل ایمان و احکام شریعت بازمی‌دارد.

گوهرهایی از سخنان امام ابن‌قیم دربارهٔ دنیا |

برخی را از تکالیفی که برای خداوند و مردم بر عهده دارند غافل می‌کند، به طوری که نه در ظاهر به آن‌ها عمل می‌کنند و نه در باطن.

برخی را دلبستگی دنیا از بسیاری از واجبات بازمی‌دارد.

برخی را از انجام دادن وظیفه در وقت مناسب و به شیوهٔ شایسته محروم می‌کند.

برخی را از بندگی قلبی در هنگام انجام تکالیف و فارغ کردن دل برای الله در وقت ادای آن‌ها بازمی‌دارد، در نتیجه کار را تنها در ظاهر انجام می‌دهند، نه در باطن.

کمترین درجهٔ دلبستگی به دنیا این است که انسان را از بزرگترین سعادتش محروم کند؛ یعنی از فارغ کردن دل برای محبت الله، گویا کردن زبان به ذکر او، و همراه کردن قلب با زبان، و زبان و قلب با پروردگار.

پنجم: محبت دنیا باعث می‌شود که دنیا بزرگترین دغدغهٔ بنده گردد.

گوه‌هایی از سخنان امام ابن‌قیم دربارهٔ دنیا |

ششم: اینکه دلبستهٔ دنیا سخت‌ترین عذاب را در میان مردم می‌کشد و او در هر سه سرای خود معذب است؛ در دنیا برای به دست آوردن آن، دویدن در راهش و ستیز با اهل آن عذاب می‌کشد؛ و در سرای برزخ به خاطر از دست رفتن دنیا، حسرت بر آن و حائل شدن میان او و محبوبش معذب است، آن هم به گونه‌ای که هیچ امیدی به وصال دوباره ندارد و در آنجا هم محبوبی به دست نیاورده است تا جایگزین دنیا شود؛ پس او در قبر خود سخت‌ترین عذاب را متحمل می‌شود و غم، اندوه، دل‌تنگی و حسرت در روح او همان کاری را می‌کنند که کرم‌ها و حشرات زمین با جسمش انجام می‌دهند.

هفتم: اینکه عاشق و شیفتهٔ دنیا که آن را بر آخرت ترجیح می‌دهد، از بی‌خردترین خلق و کم‌عقل‌ترین آن‌هاست؛ زیرا خیال را بر حقیقت و خواب را بر بیداری ترجیح داده و زندگی جاویدان را در خوش‌ترین احوال، به زندگی‌ای فروخته است که چیزی نیست جز:

رؤیاهای یک خواب یا چون سایه‌ای گذرا...

خردمند هرگز فریب چنین چیزی را نمی‌خورد

گوهرهایی از سخنان امام ابن‌قیم دربارهٔ دنیا |

ابن ابی‌الدنیا می‌گوید: ابو علی طائی از عبدالرحمن محاربی از لیث نقل کرد که گفت: عیسی بن مریم دنیا را به صورت پیرزنی دید که هرگونه زیور و زینتی بر خود داشت. به او گفت: با چند نفر ازدواج کرده‌ای؟ گفت: شمارش آن‌ها را نمی‌دانم. گفت: آیا همگی مردند یا تو را طلاق دادند؟ گفت: بلکه همهٔ آن‌ها را کشتم. عیسی گفت: «وای بر همسران باقی‌مانده‌ات! چگونه از همسران گذشته‌ات عبرت نمی‌گیرند؟ چگونه آن‌ها را یکی پس از دیگری نابود می‌کنی و آن‌ها از تو نمی‌ترسند؟». [حادی الأرواح إلى بلاد الأفراح]

• زهد در دنیا کلید رغبت به آخرت است:

و کلید رغبت به آخرت، زهد در دنیا است. [بدائع الفوائد]

• دنیا جز به کشتن دل‌باختگانش راضی نمی‌شود:

اگر دنیا آنچه را زیر نقاب دارد برای آتشکار می‌کرد، معشوقه را پیرزنی می‌دید که جز به کشتن دل‌باختگانش راضی نمی‌شود؛ و چه بسیار که با ناسازگاری و سرکشی خود را برایشان لوس کرده است. [بدائع الفوائد]

• دنیا زندان مؤمن است:

برای حدیث «الدنيا سجن المؤمن» دو تفسیر درست وجود دارد: نخست اینکه ایمان مؤمن، او را از حرام‌ها بازداشته و مقید کرده است، در حالی که کافر در رفتارش آزاد است. دوم اینکه این امر به اعتبار عاقبت است؛ مؤمن اگر در دنیا غرق در نعمت هم باشد، در مقایسه با جایگاهش در بهشت، دنیا برایش مانند زندان است؛ و کافر برعکس اوست، چراکه اگر در سخت‌ترین سختی‌ها هم باشد، دنیا در مقایسه با آتش دوزخ، بهشت اوست. [بدائع الفوائد]

• شادی دنیا رؤیایی است در خواب:

شادی دنیا همچون رؤیایی است در خواب یا چون سایه‌ای گذراست؛ اگر اندکی بخنداند، بسیار می‌گریاند؛ اگر روزی شاد کند، روزگاری اندوهگین می‌سازد؛ اگر اندکی بهره‌مند کند، بسیار محروم می‌نماید. هیچ خانه‌ای را از خوشی پر نکرده مگر اینکه آن را لبریز از اشک ساخت، و روزی شاد برای کسی

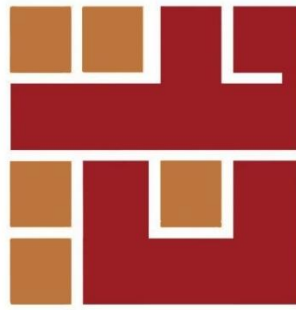
گوه‌هایی از سخنان امام ابن‌قیم دربارهٔ دنیا |

پنهان نکرد مگر اینکه روزی ناگوار برایش کنار گذاشت. [زاد المعاد فی هدی
خیر العباد]

• تلخی دنیا شیرینی آخرت است:

تلخی دنیا، خود همان شیرینی آخرت است که خداوند آن را این‌گونه دگرگون
ساخته است، و حلاوت دنیا، عین تلخکامی آخرت است؛ و بی‌گمان کوچ کردن
از تلخی زودگذر به سوی شیرینی پایدار، بسی برای انسان خوش‌تر است از
سرانجامی وارونه. اگر این حقیقت بر تو پوشیده مانده است، به سخن آن
راستگوی راستین علیه السلام بنگر که فرمود: «بهشت در میان ناگواری‌ها پیچیده شده
و دوزخ در میان شهوات». [زاد المعاد فی هدی خیر العباد]

گردآوری: فهد بن عبدالعزیز الشویرخ

مرکز مطالعات متین

www.MatinStudies.com

t.me/MatinStudies

facebook.com/MatinStudies

Instagram.com/Matinstudies

X.com/Matinstudies